

การพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหา
ทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา
ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

THE DEVELOPMENT OF BASIC KNOWLEDGE ON SUPPORTING ADOLESCENT PEERS
WITH EMOTIONAL AND BEHAVIORAL DISORDER FOR YOUTH COUNSELORS
AT THE SECONDARY SCHOOL LEVELS THROUGH E-LEARNING LESSONS

Received: July 5, 2025

Revised: August 2, 2025

Accepted: June 23, 2026

สุพิชญา เทพวัลย์¹ และ วรางคณา โสมะนันท์²

Supitchaya Theppawan¹ and Varangkana Somanandana²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

Corresponding author, E-mail: supitchaya.the@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ 2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์

ผลการวิจัย พบว่า หลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมสูงขึ้น และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายภายหลังการศึกษบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนมีความมั่นใจในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนและคนรอบข้างมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา มีทักษะในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนต่าง ๆ ที่นักเรียนนำไปใช้และกล่าวถึงบ่อยครั้ง ได้แก่ การฟังอย่างเข้าใจ การสังเกตพฤติกรรมที่ผิดปกติ และการช่วยให้เพื่อนรับรู้ถึงความปลอดภัยและไว้วางใจ

คำสำคัญ: เพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม, นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา, บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

This study aimed to develop basic knowledge on supporting adolescent peers with emotional and behavioral disorder for youth counselors at the secondary school levels through e-learning lessons. The participants consisted of 10 secondary school students, selected through purposive sampling.

The research instruments included: (1) an e-learning lesson on basic knowledge on supporting adolescent peers with emotional and behavioral disorder, consisting of 3 learning units; (2) pre-tests and post-tests; and (3) a questionnaire assessing participants' perceptions of the learning experience. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, and relative gain scores.

The results of the research found that the results of the analysis of the development of basic knowledge on supporting adolescent peers with emotional and behavioral disorder after studying the e-learning lesson showed statistically significant differences in mean scores and relative gain scores. Additionally, qualitative data obtained from individual interviews indicated that students reported increased confidence in supporting peers and others around them. They expressed the ability to apply the knowledge gained in their roles as youth counselors. Frequently mentioned and applied skills included active listening, observing abnormal behaviors, and helping peers feel safe and trusted.

Keywords: Adolescent Peers with Emotional and Behavioral Disorder, Youth Counselor, E-Learning Lessons

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การศึกษาอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการศึกษาทางไกลหรือการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและทบทวนบทเรียนจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้สอนและบุคลากรภายในโรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้นักเรียน แต่การเปลี่ยนแปลงทางระบบการศึกษานี้ยังมีผลกระทบที่ตามมา หลายครอบครัวที่ไม่สามารถให้เวลาในการดูแลนักเรียนได้เนื่องจากต้องทำงาน ปัญหาทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2563) จากรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2563 จัดทำโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า เด็กในช่วงวัย 13 – 17 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางอารมณ์

ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ เมื่อพิจารณาจากประเด็นปัญหาจะทำให้เห็นว่า ปัจจัยหลักมาจากสภาพแวดล้อม และสถาบันราชานุกูล ระบุไว้ในคู่มือการดูแลเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม- อารมณ์ สำหรับบุคลากรสาธารณสุข ว่า เยาวชนไทยกำลังพบกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันและรูปแบบการดำรงชีวิตที่ห่างเหินกับครอบครัวมากขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต สถาบันราชานุกูล, 2559) ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผลกระทบที่สำคัญและเห็นได้ชัดเจน คือ ผลกระทบต่อการด้นการศึกษา โดยเด็กจะขาดความสนใจในการเรียน มาโรงเรียนสาย ก้าวร้าว ไม่สุภาพ ไม่ปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของโรงเรียน (Maag and Kauffman, 2022) จากปัญหาดังกล่าว ทำให้นักเรียนอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีปัญหาแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจทั้งต่อตนเองและคนอื่น ซึ่งถ้าไม่มีการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม นักเรียนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมอาจจะต้องออกจากระบบการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้นักเรียนด้วยกันเองเป็นผู้ให้การปรึกษาเบื้องต้น หรือที่เรียกว่า นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (Youth Counselor : YC) จึงกลายเป็นกลไกสำคัญที่ได้รับการพัฒนาภายใต้แนวคิดใหม่หรือวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา คือ นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากครูแนะแนวหรือครูที่รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยพิจารณาจากคุณลักษณะด้านเจตคติ ทักษะ และความรู้ในการให้การปรึกษา ซึ่งต้องผ่านการฝึกอบรมจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนได้ ซึ่งในบริบทของวิถีใหม่ นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาจะต้องมีลักษณะเพิ่มเติม ได้แก่ จิตอาสา ทักษะการสื่อสารเชิงบวก ความคิดสร้างสรรค์ การปรับตัวเข้ากับยุค New Normal และสามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) จากการอธิบายของผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์พนม เกตุมาน สาขาวิชาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล กล่าวไว้ว่า การให้คำปรึกษาเพื่อนจะต้องคำนึงถึงบรรยากาศของการอยู่ร่วมกัน การไม่ให้เพื่อนรู้สึกโดดเดี่ยว การเป็นห่วงเป็นใย และการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (พนม เกตุมาน, 2550) ซึ่งตรงกับกระทรวงศึกษาธิการที่ระบุว่า เพื่อนที่ปรึกษา จะต้องให้ความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน ให้แก่เพื่อนที่ประสบปัญหา โดยมุ่งให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ๆ และมีบทบาทในกระบวนการแนะแนวให้คำปรึกษาเพื่อนโดยการชี้แนะของครูแนะแนว (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ดังนั้นเพื่อนที่ปรึกษาจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่การให้คำปรึกษาได้ดีกว่าบุคลากรแนะแนวของโรงเรียนด้วยความได้เปรียบในเรื่องของความใกล้ชิดผู้รับคำปรึกษาและการมีสัมพันธภาพที่ดีจนก่อให้เกิดความไว้วางใจให้แก่ผู้รับคำปรึกษา

นอกจากนี้ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย และ สหพันธ์สภากาชาดและสภาเสี้ยววงเดือนแดงระหว่างประเทศ (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies) ให้ความสำคัญกับการปฐมพยาบาลทางใจ (Psychological First Aid) เป็นแนวทางการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่บุคคลที่มีภาวะเครียดหลังจากการเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ (American Psychological Association, 2010) ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักการปฏิบัติ 6 ข้อ ดังนี้ 1. ให้ความรู้สึกปลอดภัย (Providing safety) 2. เชื่อมใจสัมพันธ์ (Promoting connection) 3. ข้อมูลจำเป็น (Information

gathering) 4. สงบเย็นผ่อนคลาย (Promoting calmness) 5. อยู่อย่างมีหวัง (Instilling hope) และ 6. เดิมและยังมีการปฏิบัติที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ 3 ข้อ ได้แก่ การสังเกต (Look) การรับฟัง (Listen) และ การเชื่อมโยงส่งต่อ (Link) เพื่อให้การเข้าช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Snider et al., 2013) ซึ่งหลักการนี้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนที่ทำหน้าที่เพื่อนที่ปรึกษาต่อนักเรียนที่เป็นผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกปลอดภัยและสงบ

จากการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากรายงานการดำเนินการบริการแนะแนว 5 ด้าน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี พบว่า สถิติเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนที่พบในโรงเรียนตลอดปีการศึกษา 2560 – 2564 (งานแนะแนว, 2565) ได้แก่ ปัญหาการเรียน ปัญหาการปรับตัว และปัญหาครอบครัว ซึ่งในปัญหาเหล่านี้มีบางส่วนที่สามารถแก้ไขได้โดยการที่นักเรียนขอความช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม โดยบูรณาการหลักสูตรเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการปฐมพยาบาลทางใจ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองตามเวลาที่ต้องการ และมีความพร้อมในการช่วยเหลือเบื้องต้นกับเพื่อนในห้องเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมสำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียน จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาในปีการศึกษา 2567

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการบูรณาการหลักสูตรเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการปฐมพยาบาลทางใจ
2. ตัวแปรตาม คือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

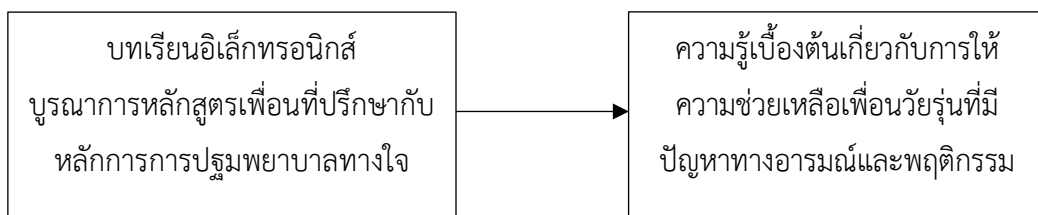
เนื้อหาสำหรับการนำมาจัดทำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นเนื้อหาความรู้แบบบูรณาการระหว่างหลักสูตรเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการการปฐมพยาบาลทางใจ ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย

1. วัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะและสาเหตุของการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมอย่างผิดปกติ เช่น ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ปรับตัวเข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันลำบาก มีพฤติกรรมก้าวร้าว ฉุนเฉียว ซึมเศร้า เครียด วิดกกังวล การสังเกตและคัดกรองวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม
2. หลักสูตรการอบรมเพื่อนที่ปรึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะชีวิต จิตอาสา ความเข้าใจผู้อื่น และสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสมในระดับเบื้องต้น ส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ผู้วิจัยคัดเลือก ได้แก่ ทักษะพื้นฐานในการให้คำปรึกษา ทักษะการสื่อสารเชิงบวก และการสร้างสัมพันธภาพ
3. หลักการการปฐมพยาบาลทางใจ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือและดูแลเบื้องต้นแก่นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม หรือ ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้นเลวลงถึงขั้นรุนแรงและ/หรือช่วยฟื้นฟูให้สุขภาพจิตดีขึ้น ส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ผู้วิจัยคัดเลือก ได้แก่ หลักการปฏิบัติและขั้นตอนปฏิบัติในการปฐมพยาบาลทางใจ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษามีคะแนนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ภายหลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี ปีการศึกษา 2567 และเป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา จำนวน 270 คน ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง มีกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสังเกตและคัดกรองเพื่อนที่มีความเสี่ยง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

2. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ชุด ลักษณะของแบบทดสอบเป็นข้อคำถามแบบปรนัย จำนวน 4 ตัวเลือก มีตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียง 1 ตัวเลือก หากตอบได้ถูกต้องให้ข้อละ 1 คะแนน

3. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อเนื้อหาในบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และตอนที่ 2 การปรับปรุงและพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนตรวจสอบหาความตรงเชิงของเนื้อหา(Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ในการตรวจสอบ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา จำนวน 2 ท่าน คือ ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ไม่นต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา โดยเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านวัดและประเมินผลทางการศึกษาและมีประสบการณ์สอนเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 3 ปีขึ้นไป จำนวน 2 ท่าน พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม หาค่าคุณภาพเครื่องมือ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ในแต่ละรายข้อมีค่าความตรง ระหว่าง 0.60 – 1.00 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยปรับปรุงตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 คน นำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70 ถือว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คัดเลือกนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยการเปิดรับตามความสมัครใจเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ นักเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 17 คน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการพิจารณาคุณสมบัติพื้นฐานของนักเรียนเพื่อคัดเลือกนักเรียน ซึ่งกำหนดใช้เวลาในการคัดเลือก 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา หลังจากตัดสินตามเกณฑ์ที่กำหนด มีนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 10 คน

2. อบรมรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งมอบคู่มือการใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทดลองเข้าใช้งานบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์พร้อมกันโดยมีผู้วิจัยคอยดูแลและอำนวยความสะดวกระหว่างการลองเข้าใช้งาน หลังจากนั้นผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดการเข้าร่วมและการขอถอนตัวจากการวิจัยให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

3. มอบหมายให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 25 ข้อ จากนั้นให้ศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ตามความสะดวกในการเรียนรู้ ภายในระยะเวลา 1 เดือน ซึ่งผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียนรู้ขณะอยู่ในโรงเรียน สามารถมาใช้คอมพิวเตอร์ที่ห้องแนะแนวเพื่อเข้าเรียนรู้ในช่วงเวลากิจกรรมชุมนุมหรือช่วงเวลาวางจากการเรียนการสอนได้ หลังจากให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเรียนจบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้วให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 25 ข้อ

4. นำผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูล

5. สัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และนำผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์ข้อมูล

6. หลังจากจบการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์

2. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากบันทึกการสัมภาษณ์การนำความรู้ไปใช้ของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การศึกษาผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	1	10.00
	หญิง	9	90.00
ระดับชั้น	ม.4	3	30.00
	ม.5	3	30.00
	ม.6	4	40.00
รวม		10	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด 10 คน เป็นเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และ เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 เมื่อแยกตามระดับชั้น พบว่า เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

2. คะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของเป้าหมาย

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนทดสอบก่อนและหลัง และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของกลุ่มเป้าหมาย

คนที่	ก่อน (คะแนน)	หลัง (คะแนน)	ความแตกต่าง (คะแนน)	คะแนนเพิ่ม สัมพัทธ์ (ร้อยละ)
1	19	25	6	24.00
2	23	25	2	8.00
3	22	24	2	8.00
4	20	23	3	12.00
5	22	25	3	12.00
6	22	24	2	8.00
7	20	24	4	16.00
8	23	24	1	4.00
9	24	25	1	4.00
10	24	25	1	4.00
ค่าเฉลี่ย	21.90	24.40	2.50	10.00

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า คะแนนก่อนการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.90 คะแนน และคะแนนหลังจากการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.40 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน เมื่อพิจารณาคะแนนของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคล พบว่า เป้าหมายทุกคนมีคะแนนหลังการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าก่อนการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมพบว่า เหตุผลที่นักเรียนได้คะแนนก่อนการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สูง เป็นเพราะ นักเรียน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 กล่าวว่า เนื้อหาของส่วนหนึ่งบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นความรู้พื้นฐานของนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาที่ได้เรียนรู้ตั้งแต่การเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่ นักเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 กล่าวว่า เนื้อหาของส่วนหนึ่งของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นพฤติกรรมและลักษณะอารมณ์ของนักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษาที่พบขณะปฏิบัติหน้าที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมา และนักเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 กล่าวว่า เนื้อหาส่วนหนึ่งของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สามารถคาดเดาได้ด้วยประสบการณ์ที่นักเรียนได้เรียนรู้มาจากสื่ออื่น ๆ ตามลำดับ ซึ่งตัวอย่างของสื่อที่นักเรียนให้ข้อมูลจากการสอบถามเพิ่มเติม คือ หนังสือ ภาพยนตร์ โฆษณา และสื่อเสียงออกอากาศ (Podcast)

3. ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ	ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ด้านเนื้อหา				
1.	การเรียงลำดับเนื้อหา	4.90	0.31	มากที่สุด
2.	การแบ่งเนื้อหามีความเหมาะสม	4.80	0.42	มากที่สุด
3.	เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.90	0.31	มากที่สุด
4.	การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหา	4.80	0.42	มากที่สุด
ด้านโครงสร้างบทเรียน				
5.	รูปแบบโดดเด่น น่าสนใจ	4.50	0.52	มากที่สุด
6.	การจัดวางช่วยให้อ่านง่าย สบายตา	4.50	0.70	มากที่สุด
7.	การใช้สีสันทันเหมาะสม สวยงาม	4.70	0.48	มากที่สุด
8.	ตัวอักษรมีรูปแบบ ขนาดและสีที่เหมาะสม สวยงาม อ่านง่าย	4.80	0.42	มากที่สุด
9.	ใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.70	0.48	มากที่สุด
10.	ภาพหรือวิดีโอประกอบเนื้อหาคมชัด สวยงาม น่าสนใจ	4.80	0.42	มากที่สุด

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ข้อ	ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
11.	ภาพประกอบสื่อความหมายได้ดี	4.80	0.42	มากที่สุด
12.	เสียงบรรยายประกอบเนื้อหาที่น่าสนใจ	4.70	0.48	มากที่สุด
13.	ระยะเวลาในมีความเหมาะสม	4.80	0.42	มากที่สุด
14.	ความสะดวกในการใช้งาน	4.90	0.31	มากที่สุด
รวม		4.76	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงใจต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 คะแนน จาก 5.00 คะแนน อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาประเด็นในแต่ละด้าน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงใจต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในด้านเนื้อหาและด้านโครงสร้างบทเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านเนื้อหา รายการที่ 1 การเรียงลำดับเนื้อหา และรายการที่ 3 เนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้จริง มีความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.90) และด้านโครงสร้างบทเรียน รายการที่ 14 ความสะดวกในการใช้งาน มีความพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.90)

4. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ในการศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถจัดกลุ่มคำตอบของกลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความรู้และความเข้าใจที่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม

บทเรียนมีเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์เดิม จึงทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น ความเข้าใจของผู้เรียนจึงไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ใหม่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการทบทวน เสริมสร้างความมั่นใจในสิ่งที่รู้แล้ว และเติมเต็มส่วนที่ยังไม่รู้ด้วยเนื้อหาที่เข้าใจง่าย

2. ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา

บทเรียนมีความสวยงามและดึงดูดความสนใจ แต่มีข้อจำกัดด้านการจัดวางเนื้อหา โดยเฉพาะจำนวน ข้อความที่มากเกินไป ซึ่งส่งผลต่อความสบายตาและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ นักเรียนบางคนรู้สึกว่เนื้อหา มากเกินไปในแต่ละหน้าส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าหรือเบื่อหน่ายได้

3. ความสามารถในการควบคุมช่วงเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นักเรียนสามารถบริหารเวลาและจังหวะในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามสภาพร่างกายหรืออารมณ์ขณะ เรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน เช่น การหยุดเล่นวิดีโอ หรือการกลับไปทบทวนเอกสาร มี ส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องแม้ในช่วงเวลาที่ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลดลง

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ดังนั้น ผลสะท้อนกลับทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีเนื้อหาความรู้ที่นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาที่มีพื้นฐานความรู้เดิมเป็นการทบทวน การเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ นักเรียน และนำไปสู่การเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้โดยยึดตามความต้องการของนักเรียน มีความสะดวกสบายในการเข้าเรียนที่สามารถทำที่ไหนก็ได้ ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ทุกเวลา แต่บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ยังมีตัวอักษรเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ความสนใจในการเรียนรู้ลดลงและเกิดความเหนื่อยล้าระหว่างเรียน

5. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์การนำความรู้ที่ได้รับหลังจากการศึกษาด้านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถจัดกลุ่มคำตอบของกลุ่มเป้าหมายตามหลักสูตรนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาและหลักการปฐมพยาบาลทางใจที่ปรากฏในคำตอบของนักเรียน แบ่งออกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

1. การสังเกต

นักเรียนบางคนสามารถสังเกตความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม สีหน้า หรือการแสดงออกของบุคคลรอบข้างได้ดี จนนำไปสู่การเริ่มต้นการสนทนาและการช่วยเหลือ

2. การเริ่มต้นการสนทนา

นักเรียนบางคนสามารถเริ่มต้นบทสนทนาได้อย่างเหมาะสม โดยใช้คำพูดที่อ่อนโยน ไม่เร่งรัด และแสดงออกถึงความห่วงใย

3. การฟังอย่างตั้งใจ

นักเรียนบางคนแสดงให้เห็นถึงการฟังอย่างตั้งใจ โดยไม่พูดขัด ไม่พูดแทรก และไม่ตัดสินคำตอบของผู้อื่น ซึ่งทำให้ผู้อื่นรู้สึกได้รับความเข้าใจและไว้วางใจ จากผลสะท้อนกลับ แสดงให้เห็นว่า การฟังอย่างตั้งใจเป็นหัวใจของการให้ความช่วยเหลือ ช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวของผู้อื่น และทำให้รู้ว่ามีคนที่พร้อมฟังและอยู่เคียงข้างโดยไม่ตัดสิน

4. การสะท้อนความรู้สึก

นักเรียนบางคนสามารถใช้การสะท้อนความรู้สึกในการสื่อสารกับเพื่อน เพื่อยืนยันและเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่ายอย่างลึกซึ้ง

5. การให้กำลังใจและสนับสนุนเชิงบวก

นักเรียนบางคนสามารถให้กำลังใจ สนับสนุนผู้อื่นด้วยความเข้าใจ และสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นไม่รู้สึกท้อถอย สถานการณ์จะไม่เลวร้ายลง

6. การให้ข้อมูล

นักเรียนบางคนสามารถให้ข้อมูลในการขอความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น เลือกวิธีสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์และให้ข้อมูลเป็นช่องทางติดต่อที่ผู้อื่นสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือหรือการขอรับคำปรึกษาได้

7. การช่วยให้เข้าถึงพื้นที่ที่ปลอดภัย

นักเรียนบางคนเข้าใจถึงระยะห่างและระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่เร่งรัดให้ผู้อื่นเล่าในสิ่งที่กำลังประสบปัญหาทันที และสามารถรอให้ผู้อื่นพร้อมก่อนจะเริ่มพูด เป็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ให้เกิดขึ้น

จากผลการสะท้อนกลับทั้งหมดของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการสังเกตเพื่อนและคนในครอบครัวที่อยู่รอบตัว ในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและสีหน้าที่แสดงออกมาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยหลังจากที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมั่นใจแล้วว่าเพื่อนมีปัญหาหรือผิดปกติไปจากเดิม จึงเริ่มต้นด้วยการเข้าไปพูดคุยทักทายก่อนและรับฟังอย่างตั้งใจ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการนำความรู้ที่ได้จากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการเริ่มต้นจากการประเมินสถานการณ์ เพื่อดูความพร้อมในการให้คำปรึกษาของตนเอง และเป็นฝ่ายเข้าไปให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่กำลังประสบปัญหาหรือมีความเสี่ยงต่อปัญหาอารมณ์และพฤติกรรม

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการพัฒนาความรู้เบื้องต้น สำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา

ผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กลุ่มเป้าหมายมีความรู้สูงขึ้นหลังจากศึกษา โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เพราะบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ คือ บทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาผ่านข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง และนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะสำคัญ 4 ข้อตามแนวคิดของ ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2551) ได้แก่ 1) นักเรียน คือ นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา 2) จุดมุ่งหมาย คือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ออกแบบมาให้เหมาะสมกับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ 3) วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาโดยนักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง และหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วย มีการแบ่งเนื้อหาที่ต่อเนื่องกันในแต่ละหน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กล่าวถึง ลักษณะของวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม (พนม เกตุมาน, 2550) และสาเหตุของปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งตัวอย่างพฤติกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสังเกตและคัดกรองเพื่อนที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กล่าวถึง การช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนเพื่อสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Körük, 2017) และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม กล่าวถึง การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ที่เป็นทุกข์โดยไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐาน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2565) รวมทั้งหลักการและขั้นตอนของการปฐมพยาบาลทางใจในการให้ความช่วยเหลือตามแนวทางของ (Snider et al., 2013) และ 4) การประเมิน คือ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละหน่วยเพื่อวัดองค์ความรู้ของนักเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการ

พัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิเคราะห์คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ของหลังการศึกษบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ ที่ร้อยละ 10.00 แสดงให้เห็นว่า การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สามารถพัฒนาความรู้ให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิติน จรโคกรวด (2564) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่นพบว่า แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน และผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ ในแอปพลิเคชันได้ด้วยตนเอง และภายหลังการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ มีความแตกต่างกันของค่าคะแนนความเครียดก่อนการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen et al. (2020) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง Intensifying Interventions for Students With Emotional and Behavioral Difficulties: A Conceptual Synthesis of Practice Elements and Adaptive Expertise ศึกษาการให้การแทรกแซงอย่างเข้มข้นเป็นรายบุคคลสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ด้วยการใช้ระบบให้การสนับสนุนแบบหลายชั้น (Multi-Tiered Systems of Support : MTSS) พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมที่ได้รับการแทรกแซงมีการสะท้อนถึงปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการแทรกแซงต้องปรับให้เข้ากับความต้องการเฉพาะรายบุคคล เพราะเป็นความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของนักเรียน โดยอาศัยแนวคิดขององค์ประกอบการปฏิบัติ (Practice elements) สรุปได้ว่าการแทรกแซงมีผลต่อกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลับมาพิจารณางานวิจัยนี้ พบว่า ผู้วิจัยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายมีการสะท้อนกลับถึงลักษณะของบทเรียน กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับ มากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า การจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างตัวอักษร ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ มีความน่าสนใจ มีสีสันที่ดึงดูด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละข้อพิจารณาประเด็นย่อย เท่ากับ 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่จัดกลุ่มได้จากการผลสะท้อนกลับทำให้ทราบว่า ตัวอักษรที่ปรากฏในหน้าจอแน่นเกินไปในบางครั้ง นักเรียนบางคนรู้สึกเบื่อในบางช่วงของการเรียน แต่เนื่องจากสามารถหยุดพักแล้วเรียนต่อได้ตามที่ต้องการ กลุ่มเป้าหมายจึงสามารถหยุดในช่วงที่รู้สึกไม่ต้องการเรียนแล้วกลับมาเรียนต่อเมื่อพร้อมได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Laws of Learning) ในกฎที่กล่าวถึง กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) คือ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อนักเรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานและประสบการณ์เดิม เมื่อนักเรียนมีความสนใจ มีแรงจูงใจที่จะนำประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ก็จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ (Bull, 2013) ดังนั้นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงเหมาะสมกับลักษณะของนักเรียนในปัจจุบันที่สามารถค้นหาความรู้ได้ทุกสถานที่ทุกเวลา โดยมีความสนใจ ความพร้อมและความพึงพอใจในการเรียนรู้ของตนเองเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียน

2. การพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ตามจังหวะของตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Laws of Learning) ในกฎที่กล่าวถึง กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) โดยเริ่มต้นจากการรับรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาที่ออกแบบมาเพื่อนำไปเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงที่นักเรียนพบเจอในบริบทของโรงเรียน ซึ่งบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีส่วนในการช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนพื้นฐานที่เคยได้รับจากการทำหน้าที่เป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา และในขณะเดียวกันก็ช่วยขยายองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นต่อการสังเกต การคัดกรอง และการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างเหมาะสม ผ่านเนื้อหาในส่วนของการหลักการปฐมพยาบาลทางใจ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะโต้ตอบกัน คือ แบบทดสอบซึ่งผลสะท้อนกลับของแบบทดสอบจะทำให้นักเรียนประเมินตนเองในการเรียนรู้ได้ จากการสังเกตพบว่านักเรียนเริ่มต้นจากการเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาณของปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเพื่อนวัยรุ่น จากนั้นฝึกการแยกแยะสถานการณ์ต่าง ๆ และตัดสินใจเลือกวิธีให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างปลอดภัย ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวสร้างองค์ความรู้ (Constructivism Theory) ของ Jean Piaget (Bull, 2013) โดยนักเรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ และขยายขอบเขตการเรียนรู้จากบริบทที่พบเจอในชีวิตประจำวันเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียนใหม่ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ ผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ที่สะท้อนผ่านคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 21.90 ซึ่งถือว่าสูงเมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากเนื้อหาในบทเรียนมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของนักเรียนในบทบาทนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ตามที่สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2556) ระบุไว้ว่า นักเรียนในชุมชนเพื่อนที่ปรึกษาจะได้รับการฝึกฝนทักษะเบื้องต้นด้านจิตสังคมมาในระดับหนึ่งอยู่แล้ว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเป็นนักเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนที่ปรึกษามาแล้วอย่างน้อย 3 ปี นับตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่งผลให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และสามารถประมวลผลข้อมูลใหม่ได้รวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จนจบ พบว่าคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.40 แสดงให้เห็นถึง การพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติมในประเด็นที่ยังขาดมาก่อน และเมื่อนำคะแนนมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนทุกคนมีพัฒนาการในการเรียนรู้สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีศักยภาพในการเติมเต็มและขยายความรู้ โดยเฉพาะในประเด็นที่นักเรียนอาจยังไม่เคยมีประสบการณ์ตรง ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหา นอกจากนี้ การสัมภาษณ์หลังการศึกษากับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ผ่านไปแล้ว 1 เดือน แสดงให้เห็นว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การสังเกตเพื่อนในห้องเรียน การเข้าไปสอบถามอย่างระมัดระวัง หรือการทำให้เพื่อนรู้สึกถึงพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งการนำความรู้ไปใช้จริงอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับกฎแห่งการเรียนรู้

ของธอร์นไดค์ (Thorndike's Laws of Learning) โดยเฉพาะ “กฎแห่งการฝึกหัด” (Law of Exercise) ซึ่งระบุว่า หากมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้ความรู้นั้นคงทนถาวรและกลายเป็นทักษะที่เชี่ยวชาญในที่สุด (Bull, 2013) ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาความรู้เบื้องต้นในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรม โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ สามารถพัฒนาความรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการรับรู้ เข้าใจ ฝึกฝน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมทักษะนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษาในบริบทโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา นักเรียนที่ไม่มีความรู้พื้นฐานในด้านการให้การสังเกต คัดกรอง และให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนที่กำลังประสบปัญหาหรืออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงครูและบุคลากรภายในโรงเรียน รวมถึงบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้เพื่อศึกษาหรือทบทวนความรู้ความเข้าใจของตนเองหรือนำไปใช้เป็นการเรียนรู้ให้แก่เพื่อนหรือบุคคลในครอบครัวได้ เนื่องจากมีความรู้ที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับการดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษามีความรู้ในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างตัวอักษร ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ ในบางส่วนที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกไม่สบายตา เกิดความเบื่อหน่ายและไม่น่าสนใจ ดังนั้นการปรับปรุงบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในด้านรูปแบบการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้ความน่าสนใจของบทเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งมีความสะดวกสบาย สามารถศึกษาและทบทวนความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา แต่เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนคงทน ควรมีการพัฒนาแบบเนื้อหาภาคปฏิบัติในการฝึกทักษะที่เรียนรู้ของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้เนื้อหา

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. กรมสุขภาพจิต. (2563). รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2563.

คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.

กระทรวงสาธารณสุข. สถาบันราชานุกูล. (2559). คู่มือการดูแลเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม-อารมณ์สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คณิติน จรโคกกรวด. (2564). การพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 13(2), 231–246. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.57>

งานแนะแนว โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี. (2565). *รายงานการดำเนินการบริการแนะแนว 5 ด้าน ประจำปีการศึกษา 2564*.

พนม เกตุมาน. (2550). *การให้คำปรึกษาวัยรุ่น (Counseling for Teenager)*.
http://psyclin.co.th/new_page_55.htm

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2551). *การเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)*. Chulalongkorn University

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2565). *การปฐมพยาบาลทางใจ (Psychological First Aid: PFA) ในเด็กและวัยรุ่น: คู่มือผู้ปฏิบัติ*. กรมสุขภาพจิต.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน: คู่มือการฝึกอบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC–Youth Counselor) สำหรับวิทยากร*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2556). *หลักสูตรฝึกอบรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

American Psychological Association. (2010). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*.

Bull, P. H. (2013). Cognitive constructivist theory of multimedia: Designing teacher-made interactive digital. *Creative Education*, 4(9), 614–619.
<https://doi.org/10.4236/ce.2013.49088>

Chen, C.-C., Allday, R. A., & Neilsen-Gatti, S. (2021). Intensifying interventions for students with emotional and behavioral difficulties: A conceptual synthesis of practice elements and adaptive expertise. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 29(1), 56–66.
<https://doi.org/10.1177/1063426620953086>

Körük, S. (2017). The effect of self-esteem on student achievement. In R. Güven (Ed.), *The factors affecting student achievement* (pp. 247–257). Pegem Akademi.

Maag, J. W., & Kauffman, J. M. (2022). Emotion/behavioral disorder: Why and how do we name it? *Critical Questions in Education*, 13(2), 130–144.

Snider, L., Schafer, A., & Van Ommeren, M. (2011). *Psychological first aid: Guide for field workers*. World Health Organization.

_____. (2013). *Psychological first aid: Facilitator's manual for orienting field workers*. World Health Organization.